

فہرہ نگا زاراڦین ڀہوشہ نبیرا و زانستہ

دانہ نیاسینا (600) زاراڦان

بہرہ فکرن : جاسم طبرہ

2020

□ پھرنووک : فہرہ نگا زارافین پھوشہ نبیری و زانستی

□ بہرہ فکرن : جاسع صبری

□ پید اچوون : سید اہ صبری

□ دیز اینا بہرگی : ریہر مہ غدید

□ نیپاژ : ۵۰۰ دانہ

پھرنووک خانہ : گازی

□ ژمارا سپاردنی :

چاپا : ٹیکہ / ۲۰۲۰

□ ماضی پاپکرن و بہلا فکرنی پاراستیہ بی پھرتوہ کفانا گازی ©

□

پيشگووتن :

ئهفا لبه ردهست فهرهنگهكا بچووكه كو پيكاھتیه ژ هندهك زارافان دبنهرت دا ئهف زارافه دربرينى ژ روتهكى يان زانستهكى بهرفرهه يان كوملهكى، پهيقهكى يان گروپهكى ، ريخستهكى دكهت كو سر ب ريبازهكا دياركرى فهنه .

پتريا ئهفان زارافان سهريخونه و پتريا ولاتين جيهانى بكاردينين ب تايهتي ئهوين گريدايي زانستين بايولوژي و سياسي و نابوري و سايكولوژي ، لهوا هندهك ژوان زارافان د (ترانسليتي - وهرگيري) دا چ رامانان نيشان نادهت ژبهركو ئهو زاراف ههنگر و كووترن و رافهكرنا بواري خويه و نهك پهيقهكا زمانيه بهلكو زدهرفهه زمانى هاتيه ئافراندين بو ريبازهكى يان زانستهكى يان نهخوشيهكى يان جوهره چاره سهريهكى هتد ...

من بفر زانى فهرهنگهكا بفي شيوهى ئامادهكه م ژ پيخه ممت دانه نياسينا ئهفان جوهره زارافان ژبوي خاندانين پهرتووكانا باديني چونكى دنهادا نفيسهر و گوتارنفييس و ليكوله رين ئاستي نفيسينا وان

فهرهنگا زارافین پهوشه‌نبری و زانستی

بلند و نه‌کاده‌می بشیوه‌کئی دیار زارافان د بابه‌تئی خودا بکار دئینن ل شوینا شروع‌ه‌کرن و به‌رفره‌ه کرنا بابه‌تئی خود و بریکا نه‌فان زارافان دهربرینئی ژ مهره‌ما خود دکه‌ن .

نه‌ف فهره‌نگه هاتیه ری‌کخستن ل‌دیف ری‌زکرنا پیتین ئنگلیزی و ژ (۶۰۰) زارافین جوراوجور پیکهاتیه ژ بواریین جودا جودا مینا زانستی سیاسی ، پهوشه‌نبری ، پهوت و بزوتنه‌وه‌یین کومه‌لایه‌تی ، سایکولوژی ، بایولوژی میژوویی و هتد ...

□ جاسم صبری

6/4/2020

(A)

گريمان □	ئابجیکتیف □	Abductive
دوړپیچ □	ئابلوچه □	Abluka
اپشکداریکرن □	ئابوونه □	Aboune
رپویت ، رپویس □	ئه‌بستراکت □	Abstract
زانستی □	ئه‌کادیمی □	Academy
ترسا ژ تاریی □	ئاکلوفوبیا □	Achluophobia
ترسا ژ بلندهایی □	ئاکروفوبیا □	Acrophobia
لفین ، بزاف □	ئه‌کشن □	Action
چالاک □	ئاکتیف □	Active
چالاکیین سیاسی □	ئاکتیفیزم □	Activism
زارفه‌که‌ر □	ئاکتور □	Actor

بیّ جلوبه‌رگی باوهریبوون بخۆه ریسکرنیّ	آ آ آ	Adamism
آناف و نیشان	آنادریس	Address
آراویژکار	آنادفایسور	Advisor
آوانی ناسی ، فله‌سه‌فا آوانییّ	آنیستاتیک	Aesthetics
آکارتیکهر ، کاریگه‌ری	آه‌فیکت آ	Affect
آیلهام	آه‌فله‌تس	Afflatus
آه‌زگه‌هیّ به‌لافکرنا آه‌نگ و باسا	آه‌بجینسی	Agency
آکارنامه	آناچندا	Agenda
آاندان	آه‌جیتاشیون	Agitation
آهیزا شه‌ری و تاریاتیّ آلاییّ زه‌رده‌شتیان	آه‌هریمهن	Ahriman

هیزا خیر و پوناھیی لایی زردهشتیان	ئه‌هرورامزدا	Ahuramazda
فروکهقان	ئايرمان	Airman
سه‌رجه‌م دهرمانیی چاره‌سهریا میسکی	ئالینیزم	Alienism
ههمی	ئوون	All
ابتنی	ئه‌لون	Alone
پیگهور	ئه‌ئه‌تهر ناتیف	Alternative
سه‌رژمیر ، هه‌ژمار	ئامار	Amar
هنارتی	ئه‌مه‌باسه‌تور	ambassador
بی په‌وشتی ، دژایه‌تیا بینه‌مایین په‌وشتی	ئامورالیزم	Amoralism
کومونیزما مه‌سیحی	ئاناباپتیزم	Anabaptism
ئاژاوه‌گیری	ئانارشیزم	Anarchism
ئاژاوه‌گیر	ئانارشو	Anarchy

فەرھەنگا زاراڤىن پەوشەنېرى و زانستى

گيانىيەت	ئەنېمىزم	Animism
مروڤناسى	ئەنتروپولوگى	Anthropology
دژ ، ھەقدژ	ئانتى	Anti
رەگەزپەرسىتى ب توندىتىرىن شىۋە	ئاپارسايت	Apartheid
شوقە	ئاپارتمان	Apartment
رەڤىن ژ سىياسەتى ، ئەو كەسىن چ رېبازىن سىياسى يېن دياركرى نەبن	ئاپولېتىزم	Apolitisme
بەرگىكرن	ئاپولوژيا	Apologia
بەرھقان	ئاپولجىست	Apologist
پادەستخوازى ، بى ھىزى	ئاپراگماتىزم	Apragmatism
ترسا ژ ئافى	ئاكوافوبىيا	Aquaphobia

فهرههنگا زارافین پهوشه‌بیری و زانستی

ناسیونالیزما عه‌ره‌بی	عه‌ره‌بیزم	Arabism
شینوارناسی	ئارکیۆلوژیا	Archaeology
هه‌لگرتی، ئه‌رشیف	ئارشیف	Archive
سه‌لامندن ، به‌لگه	ئارگۆمېنت	Argument
مه‌زنخوازی ، ئاغایه‌تی	ئه‌ریستوکراتیزم	Aristocratism
سوپا ، له‌شکه‌ر	ئارمی	Army
هونه‌ر	ئارت	Art
ئامېره ، گوټار	ئارتیکل	Article
هونه‌رمه‌ند	ئارتیست	Artist
ستېرناسی	ئاسترونۆمی	Astronomy
باره‌ری بخوه‌دی نه‌بوون و حاشاکرن به‌هر ئاینه‌کی	ئاته‌ئیزم	Atheism

فەرھەنگا زارافین پەوشەنبیری و زانستی

سەر جەم یاریین گورەپان و مەیدانی	ئاتلینیزم	Athletism
ناتۆخوازی ، مەرەم ژۆ لایەنگرین ھەفپەمانا سەربازی یا ناتۆی یە	ئاتلانیتیزم	Atlantism
کەش، سەقا	ئاتمۆسفیەر	Atmosphere
دژەخوازی ، دژە خوینی	ئاتونالیزم	Atonalism
دکتاتور	ئاتارکی	Autarchy
سەربەخویا ئابووری	ئوتارکی	Autarky
رژیم زوردار ، دیکتاتور	ئۆسۆریتا ریانیزم	Authoritarianism
خەیاڵپەرستی	ئاوتیزم	Autism
دەستھەلاتا ئیک فەرمانپەرەوا	ئۆتوکراسی	Autocracy
خوێکار – خوێکارکرن	ئۆتوماتیک	Automatic

فەرھەنگا زاراڤین پەوشەنبیری و زانستی

خۆسەر ، فەرمانرەوییا خۆه بریڤه‌برنی	ئۆتۆنۆمی	Autonomy
کین ، نەفرەت	ئەفیرژن	Aversion
تەوەر	ئاکیس	Axis
پەشیری ، هەڤدزی نیخۆازی و پەوشەنبیری	ئۆبسکیورانتیزم	Obscurantism

(B)

خودانكار	بابيټي	Babbitt
باوهرناما زانكوي	بهكالريوس	Bachelors
پاش، پشت	باگ	Back
پاشخان، باگراوند	باگراوند	Background
بهكتريا ناسي	بهكتريولوژي	Bacteriology
هاوسهنگي	بالانس	Balance
دهستهك ، گروپ	بانډ	Band
تيرورخوazi	بانديتيزم	Banditism
وهحشيگهري ، درنډايهتي	بهربهريسم	Barbarism
بازار، سويك	بازار	Bazaar
باوهری ، نيمان	بليف	Belief

فهرهنگا زارافین رهوشه‌نیری و زانستی

په‌قینا مه‌زن	بیگ بانگ	Big bang
په‌گه‌زیه‌ره‌ستی	بیگوتری	Bigotry
سه‌ربورین ژیا‌نا که‌سی	بیوگرافی	Biography
زینده‌وه‌رزانی	بایلوژی	Biology
سیسته‌می دوو حزبی	بای پارتیزم	Bipartism
ژدایکبوون	بیرس	Birth
دوو په‌گه‌زی	بای‌سیکسوالیتی	Bisexuality
مرنا په‌ش ، تاعوون	بلاک دایت	Black death
ده‌سته‌یه‌کا ئیکگری	بلوک	Bloc
باوه‌رنا‌ما زانستی	بورد	Board
گریبه‌ست	بوند	Bond
سنور	بوردەر	Border

فهرهنگا زارافین پهوشه‌نیری و زانستی

سهرمایه‌دار ، خودان سامان ، چینا دهوله‌نه‌ندین مامه‌له‌چی	بورژوازی	Bourgeoisie
به‌شدارینه‌کرن ، بریتا په‌یوه‌ندیا لگه‌ل لایه‌ن و که‌سین دی	ابایکوت	Boycott
میشک	ابراین	Brain
رئی‌بازا بوودایه	بو‌دایزم	Buddhism
خه‌رجیا سالانه، بودجه	بودجه	Budget
نی‌ربازی	باگگری	Buggery
نفیسینگه‌ه	بیرو	Bureau
فهرست، نافه‌روک	بیبیلوگرافی	Bibliografhy

فهرهنگا زارافین رهوشه نیری و زانستی

دهسته لاتا نفیسینگه ها	بیرۆکراسی	Bureaucracy
پروژی بازارگانی بازرگانی	بزنز	Business

(C)

ئەندامەکی ریکخستیه	کادر	Cadre
کارهسات - بهلا	کالامتی	Calamity
خيشه دگهه ، سهريازگهه	کامپ	Camp
حه ره می زانکوی	کامپس	Campus
ههلبژير ، پالیوراو ، کانديد	کانديد	Candidate
ياسا ، دهستور	کانون	Canon
پيرۆزگرن ، مقه دهسکرن	کانتازهيشن	Canonization
ههرييم ، دهقهه	کانتون	Canton
پايتەخت	کاپيتال	Capital

فهرهنگا زارافین په‌وشه‌نیری و زانستی

سهرمایه‌داری	کاپیتالیزم	Capitalism
سهرتیپ	کاپتن	Captain
پله‌کا بلندا که‌نیسیّ په	کار‌دینان	Cardinal
میهریجان	که‌رنافال	Carnival
به‌رده‌ست ، پارین حازر	کاش	Cash
لیسته ، فهرست	کاتلوك	Catalog
جور - سنف	کاته‌گوری	category
چافدیږ ، زیرفانی، ادزایه‌تی	سانسور	Censure
نافه‌ند گه‌ری	سانترالیزم	Centralism
به‌خت	چانس	Chance

گهورین	چینج	Change
به‌ش	چاپته‌ر	Chapter
ئه‌هکته‌ر، که‌سایه‌تی	اکاراکتر	Character
به‌هره‌یا خوددایی ، که‌سایه‌تییا پیروژ	کاریزما	Charisma
نه‌ته‌وده‌په‌رستی ، ده‌مارگیریا نه‌ژادی	شو‌فینیزم	Chauvinism
ره‌نگناسی	کوروماکس	Chormatics
مه‌سیحی	گریستیان	Christian
مه‌سیح خوازی	گریستیانیزم	Christian ism
جه‌ژنا سه‌ری سالی	گریسمس	Christmas

فهرهنگا زارافین پهوشه‌بیری و زانستی

اباژیر	سیتی	City
شارستانی ، مه‌دهنی	سفیک	Civic
مه‌دهنی	سفیل	Civil
چین ، جور	کلاس	Class
کلاسیک‌خواری	کلاسیزم	Classicism
رؤحانی ، ئولداری	کلیرگی	Clergy
ابنگه‌هی ساخله‌می	کلینیک	Clinic
هه‌فکاری	کوالیسیون	Coalition
تیکه‌لگری	کوکتیل	Cocktail
په‌یفا نه‌ینی	کوود	Code
نه‌چاری ، ئیجباری	کورژون	Coercion
داگیرکاری	کولونیالیزم	Colonialism

فەرھەنگا زاراڤىن پەوشەنېرى و زانستى

<p>ئىستعمار ، سىياسەتا ۋەلاتىن سەرمايەدارى لىسەر وان ۋەلاتىن گەشا ئابورى نەكرى</p>	<p>كۆلۈنېشىن</p>	<p>Colonization</p>
<p>لىيۈك، كومېدىا</p>	<p>كۆمېدى</p>	<p>Comedy</p>
<p>فەرماندە</p>	<p>كۆماندار</p>	<p>Commander</p>
<p>ھەقىبەشگەرى</p>	<p>كومونىزم</p>	<p>Communism</p>
<p>نەرىن ، تىگەھ</p>	<p>كونسىپت</p>	<p>Concept</p>
<p>ئاھەنگا مۇزىكى</p>	<p>كونسىرت</p>	<p>Concert</p>
<p>ئىكەتيا دىناقبەرا چەند ۋەلاتا دا</p>	<p>كونفدراسىيۇن</p>	<p>Confederation</p>
<p>فېككەفتن ، پەيوەندىكرن</p>	<p>كونتاكت</p>	<p>Contact</p>
<p>دەست بەسەرداگرتن</p>	<p>كۆنترۆل</p>	<p>Control</p>

فهرهنگا زارافین پهوشه‌نیری و زانستی

کۆدهتا	کو	coup
فه‌رمان‌ده‌وایی	کراسی	Cracy
داهینان ، اابداع	کریاشن	Creation
کورت‌ه‌بالا	کرتینیزم	Cretinism
قهیران	کرایزسیس	Crisis
چاند - کومه‌له‌ک بو‌هایین ماددی و مه‌عنه‌وی یین به‌شه‌ک مروفان	کالتور	Culture

(D)

ریبازه‌کا ئه‌دهبی و ره‌خنه‌یی یه داخوازا ئازادییا ره‌ها دمت،	دادایزم	Dadaism
داروین خوازی ، دیفکه‌فتین تیؤرا چارلز داروینی	داروینیزم	Darwinism
پیزانینین گشتی	داتا	Data
پووی دهرقه‌یی هر تشته‌کی، دیکور	دیکور	Decor
چه‌واشه‌کاریا خه‌لکی ، پشگوه خستنا خه‌لکی ابریکا سوز و دروشما	دیماگوگی	Demagogy
زوردار	دیسپوت	Despot
سته‌مکاری ب فشارا خوه‌سه‌پاندنی	دیسپوتیزم	Despotism

گه‌شه‌پیدان	دیفالینت	Development
ئبلیسخوازی ئه‌هریمه‌نگه‌ری، شه‌یتان په‌ریسی	ادیابولیزم	Diabolism
له‌هجه ، زاراڤ	دیالیکت	Dialect
ده‌فوک ، شیوه‌زار	دیالیکت	Dialect
دژه موگناتیسی	دیامه‌گنی‌تیزم	Diamagnetism
سه‌پانندن	دیکتات	Dictate
نوینه‌ری سیاسی	دیپلوماتیک	Diplomatic
راسته‌راست ، راسته‌وخو	دایرکت	Direct
سه‌ره‌رشتیار ، ده‌ره‌ینه‌ر	دیره‌کتور	Director
ریکخه‌ر	دیسپلین	Displain

توندروهوی □	دوگماتیک □	Dogmatic
نه‌گور ، یاسا و دهستور □ نه‌هینه‌گهورین □	دوگماتیزم □	Dogmatism
دوووجار ، دووقات □	دهبل	Double
فایل	دؤسیه □	Douseia
دراما □	دراما	Drama
دراماتیکی □	دراماتیک □	Dramatic
خهون	دریم	Dream
دوونالی ، دووانی □	دوالیزم □	Dualism
لفینه‌ر □	داینامیک □	Dynamic

(E)

ژینگه ه ناسی	ئیکولوژی	Ecology
ئابووری	ئیکونومی	Economy
سیاسه تا ئابووری	ئیکونومیک پولیتیکال	Economic political
ئابووریخوازی	ئیکونومیک	Economic
دیارده، کاریگه ری	ئیفیهکت	Effect
خوډپه رستی	ئیکونیزم	Egoism
مه زرخوازی ، دفن ابلندی	ئیکوتیزم	Egotism
پیکهاته و په گرتنا پارت گروپان د هه لیزارتن و په رله مانی دا	ئیتیلاف	Eieitlaf

فەرھەنگا زاراڤىن رەوشەنبىرى و زانستى

هەلبىزارتن	ئىلەكشن	Election
ئەندام، تۇخم	ئىلېمىنت	Element
تەنگافى	ئىمېر جىنسى	Emergency
ئىمىراتۇر	ئەمپاير	Empire
فەرھەنگ	ئىنسىكلۆپىدىيا	Encyclopedia
وزە ، ھىز	ئىنېرژى	Energy
ژىنگەھ	ئىنڧايرمىنت	Environment
داستان	ئىپۇس	Epos
سەردەم ، چاخ	ئىرا	Era
ئەدەبى بى پەردە	ئىروتىك	Erotic
اشاشى	ئىرۇر	Error
فەلسەفا رەڧىنى	ئىسكەپىزم	Escapism

فهرههنگا زارافین رهوشه‌نیری و زانستی

پهگه‌زی	ئه‌سنیک	Ethnic
نه‌ته‌وه‌ناسی ، گه‌لناسی ،	ئیس‌نولوژی	Ethnology
ره‌فتارناسی ، خواندنا ره‌فتارا	ئیس‌سولوژی	Ethology
ره‌فتارین سه‌ره‌ده‌ریکرنی	ئه‌ته‌کیت	Etiquette
ب سه‌رفه‌چوویی ، که‌فنبوون	ئیکسپایه‌ر	Expire
به‌ره‌ه‌مه‌هینان ، ملک‌داریا تایبه‌ت ، ئیستسمار	ئیکسپلاتیشن	Exploitation

(F)

بهرهههه	فهریریک	Fabric
حزبخوازی	فاکسیونالیسم	Factionalism
ئه‌گهر ، هوکار ، فاکتەر	فاکتور	Factor
کولیز	فاکولتی	Faculty
فالگه‌ری ، سیربه‌ندخوازی ، غه‌یب بیژی	 فاکیریزم	Fakirism
خیزان	فامیلی	Family
جوره‌کی ئه‌دهب و هونه‌ری یه پشت ب خه‌یال و سیجر و بابه‌تین سروشت به‌زین دگریت	 فانتازیا	Fantasy
خه‌یالخوازی ، ئه‌دهبیاتا وینه و	 فانتیزیزم	Fantasyism

فهرههنگا زارافین رهوشهنبیری و زانستی

گومانا		
انهژادپهریس	فاشیزم	Fascism
بلهز	فاست	Fast
ئیگرتنا سهربه خو ، ههفپهیمان ، کومهله	فیدرالیزم	Federalism
می خوازی ، بزافا ئازادیا ژنی	فیمینیزم	Feminism
عهشیرهتگه ری ، دهره به گایه تی	فیودالیزم	Feudalism
که سایه تی	فیگه ر	Figure
وینه	فیگه ر	Figure
دوماهیك	فینیش	Finish

فەرھەنگا زاراڤىن پەوشەنېرى و زانستى

دەسپىك	فېست	First
ئالا	فلاگ	Flag
شىۋەبى نىڭبىسىنى	فونت	Font
ھىز	فۇرس	Force
شىۋە ، قالب	فورم	Form
بېكىتىنان ، بېكەتە	فورماتىيۇن	Formation
كوتلە	فراكسىيۇن	Fraction
ئازاد ، سەربەست	فرى	Free
ئازادى	فرىدۇم	Freedom
پاشەپۇژخوۋازى	فۇتۇرىزم	Futurism
پاشەپۇژخوۋازى ئايىندەخوۋازى	فيوچەرىزم	Futurism
كارگەھ	فاكتۇرى	Factory

(۴)

یاری □	گیم □	Game
ددرز □	گاپ □	Gap
زیرمه‌فان □	گارد	Guard
شورپه‌شگیر	گه‌ریلا □	Guerrilla
رؤژنامه	گازیت	Gazette
ره‌گه‌ز □	جینده‌ر □ □	Gender
زانستی بوماوه‌یی □	جینه‌تیک □	Genetics
فرکرن ، کومه‌لکوژی	جینوساید □	Genocide
بی‌دینی خوازی ، کافر خوازی □	جینتیلیزم □	Gentilism
ئه‌ردناسی □	جیولوجی □	Geology
جوگرافیا سیاسی □	جیوپولیتیک □	Geopolitical
جیهانی ، گشتی □	گلوبال	Global

فهرههنگا زارافین پهوشه‌نیری و زانستی

جیهانگیری ، عه‌وله‌مه	گلوبالیزم	Globalism
رینزمان	گرامهر	Grammar
خه‌لاتکرن ، پاداشت	گرانته	Grant
دهستهک	گروپ	Group
مسوگهر	گرهنتی	Guarantee

(H)

نه‌ریت ، عادات	هابیت	Habit
نیشتمان	هابیتات	Habitat
هاورپه‌گه‌ز‌خوازی	هیمو سیکسونالیزم	Hemosexual ism
اترس ژ خوینئ	هیموفوبیا	Hemophobia
قارمان	هیرۆ	Hero
میژوو	هیستری	History
کومه‌لکوزیا جوهیا	هولۆکوست	Holocaust
بی‌مال ، بی‌خانی	هوملیس	Homeless
مروڤ‌گه‌ری ، مروڤ‌دوستی	هیومانیزم	Humanism
شیتگری ، تی‌کچوونا کوئه‌ندامئ دهماران	هیستریا	Hysteria
په‌رستنا زه‌لامین پیروژ □ □	هاگولاتری	Hagiolatry

(I)

نمونونه يي	ئايديال	Ideal
فهلللهفا نمونونه يي	ئايدياليزم	Idealism
دهبهنگ	ئايديهسي	Ideocy
بيروباور ، مهزههه	ئايديوولوژي	Ideology
زاراڤا	ئيديهه	Idiom
دهسته واژه ، زانستي زاراڤا	ئايديوټيزم	Idiotism
وښه يښ شعرى	ئايماج پوتري	Image poetry
بلنلتنلرښ قوناغا سهرمايه دارى	ئه مپرياليزم	Imperialism
پهيمانگهه	ئاينستيوټ	Institute

فەرھەنگا زارافىن پەوشەنېرى و زانستى

نىقدەولەتى	ئىنترناسىئونال	International
ئەياسايى	ئىلىيگەل	illegal
راپەرىنا گشتى	ئىنتىفادە	Intifada
رەسەنايەتى ، پىياز ، شىواز ، قوتابخانە ، گرۇپ	ئىزم - سىزم شىزم - سىسم	Ism
ترس ژ تىبوونى	ئايىسولۇفوبىيا	Isolophobia
پىزانىن	ئىنفورمەيشن	Information
رىكخستنا پولىسىن نىف دەولەتى	ئىنتەرپول	Interpol
ماسى ناسى	ئىچىئۆلۈجى	Ichthyology

(J)

پۇژنامەگەرى	جۇرنالىزم	Journalism
پۇژنامەفان	جورنالىست	Journalist
ئاھەنگ ، ياد	يۇبىل	Jubilee
دادپەرورەريخوۋى	جوستىسىيالىزم	Justicialism
گەندەليا كارگىرى و پاميارى	جۇبرى	Jobbery

(L)

تافيگهه	لابرتوري	Laboratory
زمان	لانگوئيج	Language
ياسا	انوو	Law
ياساپهروهري	ليگاليزم	Legalism
جور ، ژانرين نهدهبي	ليتراتور ژانره	Literature Genres
نهدهبيات	ليتر اچيور	Literature
اناست	ليفل	Level
انازاديخواز	ليبرال	Liberal
ژيان	لايف	Life
ليسته	ليست	List

فهرهنگا زارافین پهوشه‌نیری و زانستی

كۆما فشاركار	لۆبى	Lobby
ده‌فه‌ر	لوكان	Local
به‌رعافل، لوژيك	لوژيك	Logic
بى فه‌هم	لوگى	Logy
ده‌سپاكى	لويل	Loyal
قومار خوازى	لوډيزم	Ludism
حه‌ماسگه‌رى	ليريزم	Lyrism
كارى فو‌هاستنا سه‌ربازان و دابى‌نكرنا پېډقياڼ	لوژستىك	Logistic
لايه‌نگر و په‌يره‌وڼ بى‌رؤباوه‌رڼ لى‌نىنى	لى‌نىنىزم	Leninism

(M)

پهیره‌وین شیوازی سیاسه‌تا ماکیا‌فیلی	ماکیا‌فیلی‌لیزم	Machiavellianism
نامیر	ماشین	Machine
ریالی‌زما سیحری	ماحیک ریالی‌زم	Magic realism
زورینه	مه‌یجورتی	Majority
کیم ته‌رخه‌م	مالر‌جی	Malergy
به‌یان‌ما گشتی، دیار	مانا‌فیست	Manifest
سهر‌قه‌له‌م	مانشیت	Manshet
موزیک و ری‌پیشانا له‌شکه‌ری	مارش	March
نیشانه	مارک	Mark
په‌یام	مه‌سج	Massage

مادده‌خوازی ، باوهری اب ماددهی	مه‌تریالیزم	Materialism
دایکایه‌تی	ماتیرنیتی	Maternity
ده‌زگه‌هی راگه‌هاندنی	میدیا	Media
کۆمبوون	میتینگ	Meeting
جاش ، کریگرتی	مه‌رسه‌نه‌ری	Mercenary
ریباز ، ریڤک	میتۆد	Method
چه‌کسالاری ، سوپا سالاری	میلیتاریزم	Militarism
کۆرتبۆژی، کۆرتنفیسی	مینى مالیزم	Minimalism
ده‌سته‌هلاتا نه‌زانا	موبۆکراسی	Mobocracy
نیشه‌کی، مام ناوهند	مودره‌یت	Moderate
نوی ، تازه	مودرین	Modern
نویخوازی	مودیرنیزم	Modernism
دایکخوازی	مومیزم	Momism

تاک رهو	مونادی	Monad
پاشاخوازی ، لایه‌نگرین پاشایه‌تی و پاشایی	مونارشیزم	Monarchism
انیك خوازی	مونیزم	Monism
ئیك خدا خوازی	مونوئیزم	Monotheism
ئاخفتن‌کرن لگه‌ل خوه ، ژبه‌رخوه ئاخفتن	مونولوج	Monologue
قورخکرن ، پاوانکرن	مونوپولی	Monopoly
ره‌وشته‌خوازی جودا ژ ئایینی	مورالیزم	Moralism
هاندەر	موتیف	Motive
ئه‌فسانه‌ ناسی	مایتلوجی	Mythology
اباوه‌رناما ماسته‌ری	ماسته‌ر	Master
دنیا په‌رستی	مامۆ نیزم	Mammon ism

(N)

خوه‌په‌رستی	نه‌رجسیزم	Narcissism
چیرۆکبێژ	ناراتور	Narrator
مللهت، گهل	ناشیۆن	Nation
نه‌ته‌وه‌خوازی ، باوه‌ری اب نه‌ته‌وه‌یی	ناسیۆنالیزم	Nationalism
سرۆشتگه‌ری	ناتۆرالیزم	Naturalism
سرۆشت په‌رستی	ناتۆریزم	Naturism
ده‌ریافانی ، ده‌ریاگه‌ری	نافگه‌یشن	Navigation
نه‌رینی	نیگاتیف	Negative
هیچگه‌ری	نهیلیزم	Nihilism
کوچه‌ر	نۆماد	Nomad

فەرھەنگا زاراڤىن پەوشەنبىرى و زانستى

ئاسايى	نۆر مال	Normal
ايشەر	نۆرمد	Normed
رۆمان	نوفل	Novel
داستان ، رۆمان	نوفلىت	Novelette

(0)

روژئاڧا ناسى	ئاكسى دەنتلېزم	Occidentalism
پېشنىياز	ئوفەر	Offer
انقىسىنگەھ	ئوفىس	Office
فەرمى	ئوفىشال	Official
دەستھەلاتا كومەلەكا دىياركرى ، قورخكارىيا دەستھەلاتى	ئولىگارشى	Oligarchy
ھېرش، پرۆسە	ئۆپەراسىون	Operation
بەرھنگارى	ئۆپوزسىون	Opposition
گەشېنىنى ، خوھشباوهرى	ئۆپتى مىزم	Optimism

فەرھەنگا زاراڤىن پەوشەنبىرى و زانستى

ئەندام ، زمانحال	ئورگان	Organ
گەھشتن ب گوپیتکا خوشیا سېكىسى	ئورگازم	Orgasm
رۇژھەلاتناسى	ئورېنتالېزم	Orientalism
ئەزاد، بنیات	ئورېجن	Origin
پەسەن ، ئېكەم	ئورژىنال	Original
رېبازەكا ئاينى فەلایە	ئورسۇدۆكس	Orthodox

(P)

ناشتیخوازی	پاسیفیزم	Pacifism
هه‌فه‌پیمان ، ریکه‌فتنا نیف دهوله‌تی	پاکت	Pact
بتپه‌ریس	پاگان	Pagan
بتپه‌رستی	پاگانیزم	Paganism
ریبازا رزگارکرن و ئا‌زادکرنا رهش پیستان	پان ئافریکانیزم	Pan- africanism
دیمه‌نه‌کی گشتی	پانوراما	Panorama
سهرداری بلندی دیرا کاسۆلیکی	پاپا	Papa
نمونه	پارادیگم	Paradigm

مودیل ، شیواز	پارادایم	Paradigm
هه‌فدژ	پارادوکس	Paradox
په‌رگه	په‌ره‌گراف	Paragraph
ئیفلینجی	پراسس	Paralysis
گه‌راج ، باخچه‌یی گشتی	پارک	Park
جفاتا نوینه‌ران، په‌رله‌مان	په‌رله‌مان	Parliament
ریبازا هونه‌ر بو هونه‌ری	 په‌رناسیانیزم	Parnassian ism
زارافی پزشکی	پاروکسیزم	Paroxysm
لایه‌نگری	پارتیالتی	Partiality

فهرههنگا زارافین رهوشه‌بیری و زانستی

هه‌فسه‌نگجوازی	پارتیکیۆلاریزم	Particular ism
سه‌ربازی چپایی ، تاگیر	پارتیزان	Partisan
به‌لگه‌ناما سه‌فه‌ری	پاسپۆرت	Passport
بابسالاری	پاترنالیزم	Paternalism
بابایه‌تی	پاترنیتی	Paternity
نه‌خوشیزانی	پاسۆلۆجی	Pathology
بابسالاری	پاتریاکی	Patriarchy
نشتیمانپه‌روه‌ر	پاتریوت	Patriot
نشتیمانپه‌روه‌ری	پاتریۆتیزم	patriotism
ئاخناسی	پیدۆلۆجی	Pedology

فهرهنگا زارافین رهوشه‌بیری و زانستی

سزا	په‌نالتی	Penalty
سزانا‌سی	پینۆلۆجی	Penology
ته‌مام ، بی‌کی‌ماسی	پیرفیکت	Perfect
که‌س	پیرسون	Person
په‌شبینی و بی‌زاری	پیسیمیزم	Pessimism
که‌فرناسی	پیتروۆلوزی	Petrology
دیارده‌ناسی ، دیارده‌گه‌ری	فینۆمینۆلۆژی	Phenomenology
زمانناسی	فیلۆلۆجی	Philology
ئاقلمه‌ندی	فله‌سه‌فه	Philosophy
ترس	فوبیا	Phobia

فهرههنگا زارافین رهوشه‌بیری و زانستی

دهنگناسی	فونه‌تیکس	Phonetics
دهنگناسی	فونولوجی	Phonology
فوتوکوپی (استنساخ)	فوتوکوپی	Photocopy
وینه‌گر	فوتوگرافه‌ر	Photographer
فیزیا خوازی	فیزیکالیزم	Physical ism
زانستی کار نه‌نداما	فیسولوژی	Physiology
چه	پلایس	Place
دزییا نه‌دهبی	پولی جریم	plagiarism
نه‌خشه	پلان	Plan
بروگرامی سیاسی هه‌ر پارت‌ه‌کی، رووته‌خت	 پلاتفۆرم 	Platform

فەرھەنگا زارافىن پەوشەنبىرى و زانستى

كۆنگرۈ بچويك	پلينيۆم	Plenum
زورىنەخوۋازى ، فرەخوۋازى	پلۇراليزم	Pluralism
فرەلايەن	پلۇراليزم	Pluralism
باۋەر ب پىكفە ژيانى	پلۇرى پارتىزم	Pluripartism
پۇلىس	پۇلىس	Police
مەكتەبا سىياسى	پوليتىريۇ	Politburo
سىياسى	پوليتىكال	Political
سىياسەتناسى	پوليتىكس	Politics
فرە زەلامى	پولياندرى	Polyandry
مىللەتگەرى،عەوامگەرى خەلكگەرى	پوپۇلېزم	Populism
ئەدەبى سىكىسى	پورنوگرافى	Pornography

جه	پۆزیشن	Position
ئه‌رینی	پوزتیف	Positive
پهله ، پایه	پۆست	Post
پاش نوپخواری	پۆست مودیرن	Post modern
کرداریانه	پراکتیک	Practical
مفاخواز ، به‌رژده‌وندخواری	پراگماتیک	Pragmatic
فشار ، گفاشتن	پریژەر	Pressure
شه‌نگست ، بنه‌ما	پره‌نسب	Principle
کیشه ، ئاریشه	پروبله‌م	Problem
کریار	پروسیس	Process
به‌رهه‌م	پروڈیکت	Product

فەرھەنگا زاراڧىن پەوشەنېرى و زانستى

پېشەگەر	پروفېشېنال	Professional
پروفېسور (ئوستاد)	پروفېسور	Professor
بەرنامە	پروگرام	Program
پېشكەفتن	پروگرېس	Progress
پروژە	پروژېكت	Project
چىنا ھەزارا ، كرېكارا	پرولتارىيا	Proletariat
سوز ، پەيمان	پرومىس	Promise
بەلگە ، سەلماندىن	پرووف	Proof
نەفەر	پاسنجر	Passenger
گۈتگۈتكە ، پروپاگاندە	پروپاگاندە	Propaganda
پېشنىياز	پروپوزەل	Proposal
رىككەفتنەكا	پروئۆكۈل	

ديبلوماسى ، رېكەفتن		Protocol
اوهكالت ، شوپنكار	پروكسى	Proxy
دەرووناسى	سايكولوژى	Psychology
گشتگر	پابليك	Public
ترس ژ ناگرى	پىرو فوبيا	Pyrophobia
اگومانگەرى	پىررۇنىزم	Pyrrhonism
دەرىپىنا نەپرازىبوونى، خۇپپىشاندان	اپرۇتتېست	Protest
لېكولىنېن نقىسېن و نەخشېن كەفن	پالىاگرافى	Paleography
دونياناسى ، زانستى باشماوھىپن گيانەوەر و گيايېن كەفن	پالىانتولۇجى	Paleontology

(R)

رځه‌زپهرستی	رځاسیزم	Racism
نامیری ده‌ستنی‌شان‌کرنا جھی	رځادار	Radar
توندره‌و ، رځسه‌نایه‌تی	رځادیکال	Radical
ژیوارگری ، حه‌قیقه‌تخوازی	رځالیزم	Realism
یاخیبوون	رځالیین	Rebellion
که‌فنه‌پهرستی	رځسیدویوزم	Recidivism
ناگه‌هداری	ئه‌نانوسمینت	Announcement
گشت‌پرسی ، نی‌رینا گشت‌خهلکی	رځیفراندوم	Referendum
چاکسازی	رځیفورم	Reform

چاکسازی خوازی	ریفورمیزم	Reformism
ناوچه‌گیری	ریجینالیزم	Regionalism
ریژه‌یخوازی	ریلی تیوریزم	Relativism
تایین	ریلجن	Religion
چهرخی سهرهلدانا رؤژئافا	رینساس	Renaissance
رپاڤورت	رپاڤورت	Report
رپپورتاژ	رپپورتاژ	Reportage
دهوله‌تا کوماری	ریپوبلیک	Republic
کوماریخوازی	ریپوبلیکا نیزم	Republican ism
بیئه‌شه‌دان	ریست	Rest
خانه‌نشینکرن	ریتایر مینت	Retirement
شورمش	ریفولیشن	Revolution

نهگه‌ری مه‌ترسیی ، مه‌ترسی	ریسک	Risk
داب و نه‌ریتخوازی	ریتوالیزم	Ritualism
مرؤقی چیکری یی انامیره‌ی، رۆبۆت	رۆبۆت	Robot
رۆل	رۆل	Role
شه‌یدایی ، نه‌قینخوازی	رۆمانتیزم	Romanticism
پاشایه‌تیخوازی	رۆیالیزم	Royalism
پزیشکیا تیشکی	رادیۆلوجی	Radiology

(S)

ستیر په‌رستی	سابائیزم	Sabaism
خوه‌شی وهرگرتن ژ ټازاردانا گیانی بهرام‌بهر ، ټازاردان دکریارا سکسی دا	سادیزم	sadism
نمونه	سامپل	Sample
هاوره‌گه‌زبازی	سافیزم	Sapphism
ټاسمانی	سه‌ته‌لایت	Satellite
پاشکه‌فت	سه‌یفینگ	Saving
نه‌خسه	سیناریو	Scenario
ټیکچوونا باری دروونی	شیزوفرینیا	Schizophrenia
زانست	ساینس	Science
زانستخوای	ساینټیزم	Scientism
وهرز	سیزن	Season

سەرۆکی پارتی، سکرتیر	سکرتیر	Secretary
کەرت	سێکتور	Sector
عەلمانی ، بزافەکا جفاکی ، فەدەرکەرنا دینی ژ کاری دەولەتی	سێکولاریزم	secularism
ئاسایش ، ئەمنی، ئێمناهی	سێکیوریتی	Security
کۆر	سەمینار	Seminar
زانستی ئاماژان ، نیشانناسی	سیمیۆلیژیا	Semiology
ئەنجومەنی پیران	سەنیت	Senate
هەستیار	سەنستیف	Sensitive
جوداخوازی	سپاراتیزم	Separatism
خزمەت	سورفیس	Service
پەگەزناسی	سێکسۆلۆجی	Sexology

وهزیر	شالیار	Shalyar
شيعه‌گهري	شييعتيزم	Shiitism
ئيمزا	سيگناچور	Signature
ساده‌خوآزی	سيمپليزم	Simplism
تاك ، تەك	سينگل	Single
دروشم	سلوگان	Slogan
چفاكى	سوشيال	Social
كومهلناسى	سوسيولوژى	Sociology
منخوآزى ، خودته‌وهري	سوليپيسيزم	Solipsism
سوفيگهري	سوفيزم	Sophism
فالاھى ، بووشايى	سپيس	Space
يارىگه‌ها و مرزشى	ستاديوم	Stadium

فهرههنگا زارافین پهوشهنبیری و زانستی

دهستهکا کاری	ستاف	Staff
بیشهر	ستاندارد	Standard
وهلات ، دهولت	ستهیت	State
پلانین گشتی	ستراتیجی	Strategic
بنیادگیری	ستراکترالیزم	Structuralism
بنیات ، نژیار	ستراکتور	Structure
پیکهاته	ستراکتور	Structure
شیواز	ستایل	Style
شیوازگیری	ستایلیستیک	Stylistic
بازاری نافهندی	سوپهرمارکیټ	Supermarket
ژنشکهکیفه	سوپرایس	Surprise

فەرھەنگا زاراڤىن پەوشەنېرى و زانستى

هېما ، نیشان	سىمبۆل	Symbol
هېماخوазى	سىمبۆلىزم	Symbolism
سەندىكاخوазى	سەندىكالىزم	Syndicalism
رېستەسازى	سىنتاكس	Syntax
رېك و پېك	سىستىماتىك	Systematic
رۆزخوазى ، هوگرىن ئەفسانەيىن رۆزى	سۆلارىزم	Solarism

(T)

کهغال	تابلو	Tableau
پلانهکا کورت خایه	تاکتیک	Tactic
تیپ	تیم	Team
هونهری	تهکنیکی	Technical
دهستهلاتا بسپوران	تهکنوکراسی	Technocracy
بکارئینانا ئالافین شارستانی و سهردهم	تهکنولوژی	Technology
زانستی دهستهواژا ، زارافا	تیرمۆنولوژی	Terminology
اترساندن ، بزندانن	تیرۆر	Terror
توندوتیژی ، رهفتارین نهیاسایی بریکا ترسی	تیرۆریزم	Terrorism
جهربانندن	تیست	Test

دمق	تیکست	Text
خیانه‌تا ناڅخوه بریکا راگه‌هاندن و گونگوټکین نه‌راست	تابوری پینجی	The fifth column
شانوگه‌ریه‌تی ، نواندن	سیناترالیزم	Theatricalism
حکومه‌تا ټولی ، فهرمانډه‌ویایا دینی	سیوګراسی	Theocracy
خوهدی ناسی ، ټیک ناسی	سیوټولوجی	Theology
هزرډارپژ	سیورست	Theorist
بنه‌مایې به‌ره‌ټینانا مه‌عریفی	سیوری	Theory
بیردوز	سیوری	Theory
جیهانا سیی	سیرد دوولد	Third world
سه‌ردیر	تایتل	Title

سه‌لیقه‌ت	تۆن	Tone
ابابه‌ت	تۆپیک	Topic
سه‌رحم	توته‌ل	Total
گه‌شتیاری	توریزم	Tourism
گه‌شتیار	توریست	Tourist
ئیکه‌تیا کریکاران	ترید یونیون	Trade union
نه‌ریتین کومه‌لایه‌تی	ترادیشن	Tradition
چاقلیکرن	ترادیشنال	traditional
مه‌رگه‌سات، تراجیدیا	تراجیدیا	Tragedy
خوه‌فروش	ترایتۆر	Traitor
ده‌ربازیوون ، رابۆرین	ترانزیت	Transit
هه‌فره‌گه‌زبازیبا ژنان	تریبادیزم	Tribadism

عہ شیر ہتگہری ، خیلہ کی	تریبالیزم	Tribalism
نہ فہق	تونیل	Tunnel
نموونہ	تایپ	Type

(V)

ږوڙا نه فينيې	ڦالنتاين	Valentine
بها، نرخ	ڦاليو	Value
گياخوازي ، کهسکاتي خوازي	ڦيجيتاريزم	Vegetarian ism
خوه دايې جوانيې لدهف يونانيان	ڦينيوس	Venus
دختوري گيانه وهره	ڦيته رنهري	Veterinary
شوقه	ڦيلا	Villa
دهستويردانا چوونا ژور	ڦيزه	Visa
مافي هه لوه شانده برپارا	ڦيتو	Vito

فهرهنگا زارافین پهوشه نیری و زانستی

دهنگدان	فوتینگ	Voting
ویرانکاری خوازی	فاندالیزم	Vandalism
زمانخوازیا ناوچهیی	فیرناکولاریزم	Vernacular ism
غرور ، دفن بلندی	فینتی	Vanity

(W_ Z)

جهنگ	وار	War
دهوله‌تا شه‌ره‌نگیز، شه‌رکه‌ر	وارسته‌یت	War state
جیهان	وولڈ	World
ملله‌تی جوہی	زایون	Zion
ئی‌ک‌ه‌تیا گومرکان	زولفراین	Zollverein
ده‌فه‌ر	زوون	Zone
ترس ژ گیانه‌وه‌را	زوو فوبیا	Zoophobia
دیفکه‌فتیین زه‌رده‌شتی ئول په‌رستیین زه‌رده‌شتی	زروناستریالیزم	Zoro Astrianism
سالانه	ییلیری	Yearly

ژیلدەر :

- ۱- فهره‌نگی نوی / وەرگیران له فارسییه‌وه : بورهان قانع / خانه‌ی چاپ و بلاوکردنه‌وی قانع – سلیمانی : ۲۰۰۲
- ۲- فهره‌نگی زاراو‌دی ئه‌ده‌بی و په‌خنه‌یی / نه‌وزاد ئه‌حمه‌د ئه‌سوهد / به‌ریوه‌به‌ریتی چاپ و بلاوکردنه‌ویی سلیمانی / سلیمانی : ۲۰۱۱
- ۳- فهره‌نگی زاراو‌ه‌کانی و فه‌لسه‌فه و زانسته کومه‌لایه‌تییه‌کان / فه‌رشید شه‌ریفی / بلاو‌کراوه‌کانی ده‌زگای چاپ و په‌خشی سه‌رده‌م / سلیمانی : ۲۰۰۷
- ۴- فهره‌نگا کوردی و ئنگلیزی یا زارافی کورمانجی / ره‌شاد بی‌جرمانی / ده‌وک : ۲۰۰۷
- ۵- فهره‌نگا زارافین رهوشه‌نبری / عیمان یونس ایتوتی / به‌لافکرن په‌رتوو‌کخانا جزیری / ده‌وک : ۲۰۰۷
- ۶- زاراو‌ه‌ناسی /عه‌لی شه‌ریعه‌تی / وەرگیران : حسین سه‌یید ئه‌ده‌هم / له‌بلاو‌کراوه‌کانی خانه‌ی چاپ و په‌خشی ریئما / سلیمانی : ۲۰۱۷
- ۷- فهره‌نگی زاراو‌ه‌کانی ئه‌ده‌ب و زانسته مروّفاتیییه‌کان / نه‌وزاد ئه‌حمه‌د ئه‌سوهد / له‌ زنجیره‌ی بلاو‌کراوه‌کانی ناو‌ه‌ندی غه‌زه‌لن‌ووس / سلیمانی : ۲۰۱۰

فهرهنگا زارافین پهوشه‌نیری و زانستی

۸- شروفه‌کرنا (۱۰) زارافیت سیاسی و هزری / به‌رهه‌فکرن : نافسه‌ر نوری عه‌بدال
/ پشکا ئیکئی / دهوک : ۲۰۰۵

۹- فه‌ره‌هنگی رافه‌یی ئیزمه‌کان / محمد حاجی زاده / وه‌رگێران : سیروان موسا
پوور / بلاوکردنه‌وه‌ی ناوه‌ندی کتیبخانه‌ی هه‌زار موکریانی / سلیمانی : ۲۰۱۸

۱۰- فه‌ره‌هنگی قانونی / دوکتۆر نوری تاله‌بانی / له‌ بلاوکرده‌کانی مه‌کته‌بی بیر
و هوشیاری (ی.ن.ک) / سلیمانی : ۲۰۰۶

۱۱- فه‌ره‌هنگی زانستی سیاسی / ئه‌حمه‌دشه‌بانی / ناوه‌ندی په‌خش / ۲۰۱۰

۱۲- فه‌ره‌هنگی سایکۆلوژی / ساییر به‌کر بوکانی / سلیمانی : ۲۰۰۴

ژێده‌ری ئه‌نترنیټ :

- <https://rezmanikurde.blogspot.com>
- <http://kota-hal.blogspot.com>
- <https://archive.org/details/PDFkurd>

جاسم صبىرى زاھەر (بوسلى)

۱۹۹۲/۸/۲۶ ل باژىرىن زاخۇ ژ داپكوبويە

دەرچويىن پەيمانگەھا تەكنىكى زاخۇيە بەشى

كارگىرى نەخوشخانە .

__ ئەندامە دگەل رېكخراوا / مەنگ __ يا ژەنگەھەك ساخلام و گەشەپېدانا جفاكى .

__ ئەندامە دگەل رېكخراوا / نووبار __ بۇ گەشەپېدانا مرۇقى .

__ ئەندامە دگەل رېكخراوا / جافىن __ يا مافىن زاروكان .

__ سەرپەرشتى بەشى گۇتارايە ل مالپەرى نووبار ميديا .

__ ئەندامە دگەل ئەنجومەنى گشتى بۇ كاروبارىن رېكخراومى ل زاخو .

بەرھەمىن چاپ و بەلافكرى :

■ ئەز و پېنوووس / ھەلبەست ۲۰۱۴

■ گولبۇرەك ژ نامەپېن نافداران / ۲۰۱۸.

■ ئەو ۱۰ پەرتووگىن دۇنيا ھەژاندى / ۲۰۲۰

چەندىن ھەلبەست و گۇتار و بابەتېن تايپەت دېۋۇنامە و گۇفاران دا بەلافكرىنە